

5.1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA NÁKLADŮ

Obsah

5.1.	OBECNÁ CHARAKTERISTIKA NÁKLADŮ.....	1
5.1.1	ČLENĚNÍ NÁKLADŮ	1
5.1.2	PRAVIDLA PRO ÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ.....	2
	SHRNUTÍ	3
	LITERATURA.....	3

O nákladech účtuje účetní jednotka v účtové třídě 5. Náklady se řadí mezi výsledkové účty. Náklady představují vstupy do podnikatelské činnosti oceněné v peněžních jednotkách. Náklady tak vznikají vstupy hospodářských prostředků a práce do hospodářské činnosti podniku.

Účtují se na základě aktuální báze – transakce jsou zaúčtovány do období, kdy nastaly, nikoliv až když jsou přijaty či vydány peněžní prostředky, které jsou spojené s příslušnými transakcemi. Účetní jednotky musí brát v úvahu časovou a věcnou souvislost s účetním obdobím.

Aktuální báze tedy předpokládá, že veškeré transakce uskutečněné v podniku musí být zaznamenány v účetním období, se kterým věcně a časově souvisí bez ohledu na to, kdy dojde k uskutečnění souvisejících peněžních toků.

Náklady představují snížení ekonomického prospěchu, které se projeví úbytkem nebo snížením aktiv (např. spotřeba materiálu) nebo zvýšením dluhů (zúčtování hrubých mezd zaměstnanců) a které vede v účetním období k poklesu vlastního kapitálu jiným způsobem než výběry vlastníků.

Pro zúčtování nákladů je nezbytné dodržovat tzv. matching principle – tedy princip přiřazování nákladů ke konkrétním výnosům. Veškeré náklady, které podnik vynaložil za účelem dosažení výnosů, musí být vykázány ve stejném období jako jeho výnosy (například náklad na prodané zboží zúčtujeme až v okamžiku jeho prodeje, tj. v souvislosti se zúčtováním tržby za zboží). V případě, že náklad nelze přiřadit k výnosu, neboť s žádným takovým nesouvisí, jedná se o tzv. náklad období – tyto náklady ovlivní výsledek hospodaření v účetním období, kdy byly vynaloženy (například náklady typu nájemné, daň z příjmů apod.).

5.1.1 ČLENĚNÍ NÁKLADŮ

Ve finančním účetnictví se náklady člení dle druhu a účelu.

Druhové členění nákladů spočívá v nahlížení na náklady z pohledu podniku jako celku – jedná se o prvotní záznam o vzniku nákladů. Tyto náklady vznikají ve vztahu k vnějšímu prostředí. Pro potřeby zjištění výsledku hospodaření účetní jednotky se náklady dle druhu člení na dvě základní skupiny:

- **Provozní náklady** – souvisí s provozní činností příslušné účetní jednotky. Jedná se o náklady, které se pravidelně opakují a souvisí s hlavní činností podniku. V účtovém rozvrhu se jedná o skupiny 50 – 55 a 58. Jedná se o spotřebované nákupy (zejména spotřeba materiálu, energií), dále o služby (externí služby typu např. oprav a udržování, nákladů na reprezentaci, cestovné apod.), osobní náklady (mzdové náklady a náklady související se zúčtováním hrubých mezd, odvodů na zdravotní a sociální pojištění atd.), daně a poplatky (např. silniční daň, daň z nemovitých věcí apod.), jiné provozní náklady (např. zůstatková cena prodaného dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, dary, účetní hodnota prodávaného materiálu atd.), odpisy, rezervy a opravné položky v provozní oblasti (zachycení opotřebení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, tvorba a čerpání rezerv a opravných položek). Dále jsou zde zúčtovány operace týkající se změny stavu zásob vlastní činností a aktivace materiálu, zboží, vnitropodnikových služeb, dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku.
- **Finanční náklady** – souvisí s finanční činností příslušné účetní jednotky. Jedná se o náklady, které souvisí s finančními hospodářskými operacemi, jako jsou například nákladové úroky, kursové ztráty, prodej cenných papírů, snížení reálné hodnoty obchodovaných cenných papírů, tvorba a čerpání rezerv a opravných položek ve finanční oblasti apod. V účtovém rozvrhu se jedná o skupiny 56 – 57.

V neposlední řadě je v účtovém rozvrhu ještě skupina „59 – Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů“. Tyto náklady souvisí s daňovou povinností příslušné účetní jednotky z titulu daně z příjmů právnických osob. Jedná se o daň splatnou a odloženou.

Účelové členění nákladů odpovídá na otázku, „na co“ byla spotřeba vynaložena při hlavní činnosti podniku (např. zda na produkt A, B, ..., službu X, Y, ...). Dále podává informace o nákladech na správu a v neposlední řadě i na odbyt. Dle tohoto pojetí se náklady člení na:

- **Náklady výkonu** – souvisí s účelovou a účelnou spotřebou výrobních činitelů v procesu vzniku výkonu (např. výrobek, služba). Spočívají v přeměně jednotlivých složek aktiv a spotřebovaných zdrojů, přičemž výsledkem je nové aktivum podniku.
- **Náklady období** – souvisí s administrativní a odbytovou činností podniku (mzdové náklady řídicích pracovníků, IT oddělení, účtáren, marketingového oddělení apod. odpisy administrativních budov, spotřeba kancelářských potřeb apod.). Uvedené náklady nevstupují do hodnoty nových produktů a jsou vykazovány ve formě režie.

5.1.2 PRAVIDLA PRO ÚČTOVÁNÍ NÁKLADŮ

Účetní jednotka musí dodržovat následující všeobecné zásady, které souvisí se zúčtováním nákladů:

- Na nákladové účty se účtuje tzv. narůstajícím způsobem od počátku do konce účetního období (kalendářní či hospodářský rok).
- Náklady a výnosy je zakázáno mezi sebou vzájemně zúčtovat (kompenzovat). Určité výjimky jsou ale povoleny např. zúčtování dobropisů, které se vztahují ke konkrétní nákladové položce zúčtované ve stejném účetním období, doměrky a vratky daně z příjmů, nepřímých daní a poplatků, zúčtování opravných položek a rezerv a zúčtování změn stavu zásob vlastní činnosti.
- Náklady, které vznikly v běžném účetním období, ale souvisí s budoucími účetními obdobími, nesmí v žádném případě ovlivnit výsledek hospodaření účetní jednotky za běžný rok. Je tomu tak z důvodu, že se náklady musí účtovat na aktuální bázi (této problematiky se týká zúčtování v rámci účtové skupiny 38, viz oddíl 2.6 PŘECHODNÉ ÚČTY AKTIV A PASIV).

V rámci účtových tříd 5 a 6 je možné se setkat s tzv. párovými účty nákladů a výnosů, na nichž se účtují transakce týkající se souvisejících hospodářských operací. Mezi tyto párové účty lze řadit např.:

- 504 604 – při prodeji zboží,
- 541 641 – při prodeji DM,
- 542 642 – při prodeji nepotřebného materiálu,
- 543 643 – při zúčtování poskytnutých a přijatých darů,
- 544 644 – při zúčtování placených a přijatých smluvních pokut a úroků z prodlení,
- 546 646 – při odpisu pohledávky a přijetí úhrady odepsané pohledávky
- 561 661 – při prodeji finančního majetku,
- 562 662 – při účtování úroků,
- 563 663 – při účtování kurzových rozdílů.

SHRNUTÍ

O nákladech účtuje účetní jednotka v účtové třídě 5. Náklady se řadí mezi výsledkové účty. Náklady představují vstupy do podnikatelské činnosti oceněné v peněžních jednotkách. Náklady tak vznikají vstupy hospodářských prostředků a práce do hospodářské činnosti podniku. Pro zúčtování nákladů je nezbytné dodržovat tzv. matching principle – tedy princip přiřazování nákladů ke konkrétním výnosům. Veškeré náklady, které podnik vynaložil za účelem dosažení výnosů, musí být vykázány ve stejném období jako jeho výnosy. Náklady období ovlivní výsledek hospodaření v účetním období, kdy nastaly.

LITERATURA

HASPROVÁ, Olga a Zdeněk BRABEC. *Základy účetnictví podnikatelských subjektů*. Vydání 2. aktualizované. Liberec: Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta, Katedra financí a účetnictví, 2019. ISBN 978-80-7494-490-1.

